

KÄLLKOLL

Om serien

En serie om källkritik på nätet. Viralgranskarna Åsa Larsson och Jack Werner går tillsammans med programledarkollegan Edwin Safari igenom hur information och kommunikation fungerar i digitala medier. De går på djupet i nyhetsflödet och tittar närmare på virala snackisar. Här får du tips om hur du granskar sånt du ser på nätet och lär dig mer om psykologin och strukturen bakom digitala medier.

Programserien Källkoll sänder 10 avsnitt under våren 2021. Varje avsnitt utgår från ett visst tema. De tidigare säsongerna heter *Källkoll – corona* och *Källkoll – USA-valet*.

Syfte

Skolan ska fostra medvetna samhällsmedborgare som kan och vill engagera sig i en komplex omvärld där informationsflödet når oss hela tiden och överallt - men inte alltid med tydliga avsändare eller uttalade syften. Att få våra elever att engagera sig i omvärldsfrågor är i förlängningen en demokratisk fråga.

Med hjälp av Källkoll kan eleverna träna sin källkritiska förmåga genom att reflektera över och jämföra olika typer av nyheter och information. De får också kunskaper om mediers uppbyggnad, distribution och funktion.

Genom att arbeta med serien tillsammans med det här arbetsmaterialet blir vikten av medvetenhet runt nyhetsrapportering åskådliggjord för eleverna när de ställs inför olika dilemman och samhällsfrågor kopplade till nyhetsvärdering. Målet med serien är i förlängningen att bidra till en starkare tilltro till demokrati och yttrandefrihet.

Målgrupp

Serien är främst tänkt för elever i årskurs 7-9, men kan även passa för elever på gymnasiet. Se kopplingar till Lgr11 och Gy11 längst bak i arbetsbladet.

Om arbetsbladet

Arbetsbladen är avsnittsspecifika och innehåller diskussionsfrågor och uppgifter att arbeta enskilt eller tillsammans med, kopplade till varje episod. Uppgifterna är kopplade till de centrala frågeställningarna i programmet, med fokus på begreppsförståelse, jämförelser och olika aktiviteter. Till varje avsnitt finns ett antal centrala begrepp. Dessa kan vara bra att diskutera innan ni ser avsnittet för att skapa förståelse för innehållet och på så sätt skapa en gemensam ingång till avsnittet. De är också bra att använda för att repetera avsnittets centrala innehåll. I varje avsnitt finns en explainer som förklarar några av programmets centrala begrepp.

Avsnitt 2: Medieetik – en riktig cirkus

Om avsnittet

Vilka spelregler håller journalister sig till och hur ser den svenska medievärlden ut? Hur jobbar egentligen journalister? Edwin lockar med bra skvaller för att få journalister att komma till Källkoll-redaktionen, men presskonferensen går inte riktigt som han har tänkt sig. Edwin pratar med Jack och Åsa om hur det känns att bli granskad.

Dagens begrepp

- Vad innebär begreppen i rutan?
- På vilket sätt är orden och uttrycken kopplade till nyheter?
- Sammanfatta avsnittet med hjälp av begreppen.

journalist	reporter
pressmeddelande	presskonferens
medietränad	officiellt
medieetiska spelregler	grävande journalistik
dagstidningar	tidskrifter
kvällstidningar	

Dagens citat

”Journalister frågar om det de tycker är den stora grejen, inte om det som du tycker att de ska fråga om.”

- Vad är anledningen till att Edwin upplever presskonferensen som misslyckad? Hur skulle han ha agerat istället? Vad hade Edwin för syfte med presskonferensen?
- Vilka anledningar kan det finnas till att journalister ibland fokuserar på, och frågar om, helt andra saker än vad den som intervjuas är beredd på?
- Före detta partiledaren för Centerpartiet, Maud Olofsson, förekommer i ett klipp, där hon blir pressad i en fråga.
  - Hur skulle ni ha gjort för att få ett svar på frågan?
  - Hur hade Maud Olofsson kunnat förbereda sig för utfrågningen?
  - Varför vill hon undvika att svara på frågan, tror ni?

Dagens fundering

I avsnittet pratas det om spelregler för mediebranschen.

- Ge exempel på det som Jack kallar för ”spelregler för mediebranschen”?
- Varför behövs dessa regler, tror ni?
- Varför finns det en Medieombudsman? Vilka uppgifter har han?
- Medieombudsmannen säger att de medieetiska reglerna är ”självsanerande”. Vad menar han med det?
- Varför är medieetiska regler inom media viktiga i en demokrati?
- Leta reda på spelreglerna för press, radio och tv, läs igenom dem och diskutera om det är någon av dem som du inte tycker att medier verkar följa.
- Ett aktuellt exempel där medier kritiserats för att inte följa etiska spelregler är skrivelser om Prins Harry och Meghan genom åren. Det kan vara skillnad på pressetiska regler mellan olika länder. Ta reda lite mer om hur den engelska pressen har skrivit om prinsparet och vilken kritik som förts fram om det.

Dagens explainer

Titta på explainern igen och diskutera innehållet utifrån frågorna nedan:

- Åsa pratar om Sveriges mediekarta/medielandskap. Vilka typer av medier har vi i Sverige?
- Dagstidningar kan delas upp i morgon-, kvälls- och lokaltidningar. Vilka är skillnaderna mellan dem? Ge exempel på några tidningar som ni känner till och har läst.
- Vad innebär grävande journalistik?

Dagens uppgift - medieträning

Medieträning: ”Att få svåra frågor och svara bra.” Nu är det ni som ska stå i fokus på en presskonferens – dags att medieträna!

Tillsammans med en kompis väljer ni ut en nyhet, på lokal- eller riksnivå, som ni ska presentera på en presskonferens.

- Förebered er genom att fundera ut vilka delar av nyheten som ni vill lyfta. Hur ska ni formulera er för att få journalisterna att intressera sig för de delar som ni vill fokusera på?
- Försök att förutse vilka granskande, kritiska frågor, som journalisterna kan komma att ställa. Hur ska ni bemöta dessa frågor?

Kopplingar till styrdokument

Ur Lgr11, Skolans värdegrund och uppdrag:

Det är inte tillräckligt att i undervisningen förmedla kunskap om grundläggande demokratiska värderingar. Undervisningen ska bedrivas i demokratiska arbetsformer och förbereda eleverna för att aktivt delta i samhällslivet.

Kopplingar till kursplanen i samhällskunskap åk 7-9, Lgr11

Ur syftestexten:

Eleverna ska ges förutsättningar att utveckla:

- ståndpunkter i aktuella samhällsfrågor och argumentera utifrån fakta, värderingar och olika perspektiv.
- förmåga att analysera samhällsfrågor ur olika perspektiv och kritiskt granska hur de framställs i olika källor.

Ur centralt innehåll:

- Nyhetsvärdering och hur den kan påverka människors bilder av omvärlden. Hur individer och grupper framställs i media, till exempel utifrån kön och etnicitet, och hur detta kan påverka normbildning och värderingar.
- Kritisk granskning av information, ståndpunkter och argument som rör samhällsfrågor i såväl digitala medier som i andra typer av källor.

Gy11, Gymnasieskolans uppdrag

” Eleverna ska också kunna orientera sig och agera i en komplex verklighet med stort informationsflöde, ökad digitalisering och snabb förändringstakt. Deras förmåga att finna, tillägna sig och använda ny kunskap blir därför viktig. Eleverna ska träna sig att tänka kritiskt, att granska information och förhållanden och att inse konsekvenserna av olika alternativ.”

**Arbetsbladet är skapat av Anna Klockar och Mia Vestman
tillsammans med pedagoger på UR.**

Upphovsrätten till innehållet i den här lärarhandledningen tillkommer UR, om inte något annat särskilt anges. Lärarhandledningen får fritt kopieras, distribueras digitalt och visas i undervisningssammanhang. När lärarhandledningen eller delar av innehållet används på olika sätt ska den ideella upphovsrätten iaktas.

Det här betyder att du som lärare i din undervisning bland annat får kopiera upp så många kopior du behöver av hela eller delar av lärarhandledningen och dela ut till elever, tillhandahålla den digitalt till eleverna i en elevportal eller liknande, eller visa i en Powerpointpresentation. Viktigt att tänka på när du använder lärarhandledningen, på olika sätt, är att det alltid ska gå att se vem eller vilka som har upphovsrätten. Om lärarhandledningen kopieras upp i sin helhet så framgår det redan, men om det är så att du väljer att bara använda någon del behöver du skriva i anslutning till det du använder vem eller vilka det är (UR och/eller annat namn, som framgår i lärarhandledningen).